

*Гумен Олександра Ігорівна,
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри оркестрових інструментів
Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки «ДОР»
humenv@bigmir.net*

АСОЦІАЦІЯ АРФІСТІВ УКРАЇНИ: ДІЯЛЬНІСТЬ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Мета роботи: зафіксувати розгортання українського арфового мистецтва у зв'язку з діяльністю Асоціації арфістів України; актуалізувати проблеми сучасного арфового мистецтва в Україні та перспективи його розвитку. **Методологія** дослідження ґрунтується на аспектному та системному підходах, принципі історизму. **Наукова новизна** роботи полягає у тому, що в статті вперше в українському музикознавстві зроблено комплексний аналіз розвитку арфового мистецтва в Україні початку ХХІ століття. Проакцентовано роль і значення Асоціації арфістів України у культурному просторі. **Висновки.** Українська арфова традиція попри проблеми інструментарію, передачі педагогічного досвіду і виконавства, характеризується значним потенціалом до розвитку. Вирішальну роль у цьому процесі належить діяльності Асоціації арфістів України як каталізатора і організатора українського арфового життя.

Ключові слова: Асоціація арфістів України, арфа, конкурси, фестивалі, конференції, концерти, виконавці на арфі в Україні.

Гумен Александра Игоревна, кандидат искусствоведения, доцент кафедры оркестровых инструментов Днепропетровской академии музыки им. Н. Глинки «ДОС»

Ассоциация арфистов Украины: деятельность, проблемы и перспективы развития

Цель работы: зафиксировать развёртывание украинского арфового искусства в связи с деятельностью Ассоциации арфистов Украины, актуализировать проблемы современного арфового искусства в Украине и перспективы его развития. **Методология** исследования базируется на аспектном и системном подходах, принципах историзма. **Научная новизна** работы состоит в том, что в статье впервые в украинском музыковедении сделан комплексный анализ развития арфового искусства в Украине начала ХХІ века. Проакцентирована роль и значение Ассоциации арфистов Украины в культурном пространстве. **Выводы.** Украинская арфовая традиция, вопреки проблемам инструментария, передачи педагогического опыта и исполнительства, характеризуется значительным потенциалом к развитию. Решающая роль в этом процессе принадлежит деятельности Ассоциации арфистов Украины как каталізатора и організатора украинской арфовой жизни.

Ключевые слова: Ассоциация арфистов Украины, арфа, конкурсы, фестивалі, конференції, концерты, исполнители на арфе в Украине.

Humen Alexandra, PhD in Arts, Associate professor of the Orchestral instruments chair, M. Glinka Dnipropetrovsk Academy of Music.

The Ukrainian association of harpists: activity, problems and aspects of development

Purpose of Article. The purpose of the work is to fix the deployment of Ukrainian harp art in connection with the activity of The Ukrainian Association of Harpists; to actualize the problems of the modern harp art in Ukraine and the prospects of its development. **Methodology.** The research methodology is based on the aspect and systematic approach and the historical principle. **Scientific novelty.** The scientific novelty of the work is that fact, that in this article the author was first who made the complex analysis of the development of the Ukrainian harp art of the 21st century. The accent is put on the role and importance of The Association of Ukrainian Harpists in the culture media. **Conclusions:** In spite of many problems (musical instruments (harps) and transmission of teaching experience and executive skills) the Ukrainian harp tradition has the great potential for development. A key role in this process is played by the activity of The Ukrainian Association of Harpists, which is the catalyst and the organizer of Ukrainian harp life.

Keywords: The Ukrainian Association of Harpists, competitions, festivals, conferences, concerts, Ukrainian harp performers.

Актуальність теми дослідження визначена тим фактом, що початок ХХІ століття ознаменував новий етап у розвитку українського арфового мистецтва, висвітлення якого ще не потрапляло у поле зору музикознавців.

Мета дослідження – зафіксувати розгортання українського арфового мис-

тецтва України у зв'язку з діяльністю Асоціації арфістів України; актуалізувати проблеми сучасного арфового мистецтва в Україні та перспективи його розвитку.

Виклад основного матеріалу. У грудні 2010 року, за більш ніж століття професійного існування арфи в Україні, відбулася визначальна подія для подальшого розвитку культури гри на цьому інструменті: у Києві за ініціативи групи арфістів-виконавців пройшла Перша міжнародна науково-практична конференція «З арфою крізь час» пам'яті Вікторії Полтаревої. У роботі конференції брали участь провідні музиканти та педагоги з Києва, Львова, Харкова, а також представники арфової спільноти з-за кордону. До Києва приїхали: арфістки Аліна Бжежинська-Лазоркіна (Великобританія), Вероніка Лемішенко і Катерина Муслієнко (Росія), директор фабрики з виробництва арф «Самас» Жакез Франсуа (Франція) та ін. Тоді переважна більшість учасників конференції, музикантів і викладачів зустрічалася вперше.

Конференція охопила різноманітні за своєю науковою, навчально-методичною і виконавською спрямованістю заходи. Її робота розпочалася з «круглого столу», під час якого учасники обмінювалися досвідом, озвучували проблеми і завдання сучасного навчально-виховного процесу та виконавства. Інформативними та актуальними були виступи викладача класу арфи НМАУ ім. П. Чайковського, доцента Національної музичної академії України ім. П. Чайковського Наталії Кметь «Проблеми фахової підготовки абітурієнта-арфіста до навчання у вищому навчальному закладі», викладача КДМШ № 33 Олександрі Гумен «Мистецтво гри на арфі в Україні: композиторський та виконавсько-педагогічний аспекти», викладача КДМШ № 1 Валерії Тихонової «Еволюція жанру арфового концерту в українській композиторській творчості. Аспект виконавства», доцента Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка Ольги Олійник «З археологічних джерел...», студентки Російської академії музики імені Гнесіних Катерини Муслієнко «Становлення та розвиток харківської професійної арфової школи, вплив російської виконавсько-педагогічної традиції» та ін.

У рамках конференції для учнів українських навчальних закладів міжнародний майстер-клас провела знана у Європі концертуєча арфістка Аліна Бжежинська-Лазоркіна (Великобританія). Завершив роботу конференції концерт, у якому взяли участь учні класів арфи у спеціалізованих навчальних закладах та вже досвідчені концертуєчі музиканти. Концерт-закриття мав свої вражаючі для української арфової спільноти моменти. Вперше в Україні у виконанні директора фабрики арф «Самас» Жакеза Франсуа прозвучали джазові арфові композиції. Зачарували слухачів оригінальними дуетними творами для арфи та флейти, що вперше виконувалися в Україні, Аліна Бжежинська-Лазоркіна (арфа) та Маргарет Престон (флейта).

Перша міжнародна науково-практична конференція показала значний потенціал арфового мистецтва в Україні, але, водночас, актуалізувала нагальні проблеми його розвитку. Мабуть, найбільш нагальною є відсутність якісного сучасного інструментарію як у навчальних закладах усіх рівнів освіти, так і у виконавських колективах. Арфи, що нині експлуатуються в оркестрах і мистецьких навчальних закладах, у більшості були виготовлені у 50-х – 70-х роках ХХ століття і, за усіма допустимими нормами, термін їх експлуатації вже давно вичерпався. До того ж, ці інструменти ніколи (!) не проходили комплексного ремонту, оскільки в Україні немає арфових майстрів. Відсутні також можливості часткової реконструкції інструментів, хоча б у питанні заміни струн. Як відомо, фабрика у Полтаві, що виробляла струни для всього Радянського Союзу, припинила свою роботу ще на початку 1990-х років. Стосовно сучасних імпортованих струн, то вони залишаються недосяжними для українських арфістів: їх не закуповують ані приватні підприємці, ані державні установи, отже їх не купиш і

в музичних магазинах, де великий вибір струн для гітари чи скрипки. Тому кожна арфістка, яка грає в державних оркестрах, або викладає в музичних закладах, змушена купувати власним коштом струни за кордоном. Нагадаємо ціни: вартість комплекту – від 200 \$ в США та біля 700 \$ – у Франції.

Не менш важливою проблемою розвитку українського арфового мистецтва є занадто звужена географія центрів підготовки відповідних кадрів. Професійне навчання гри на арфі вичерпується центральними містами України. Серед вищих навальних закладів, де функціонує клас арфи, назвемо Національну музичну академію України ім. П. Чайковського (викл. Наталія Кметь), Київський інститут музики ім. Р. Глієра (викл. Діана Корчинська), Львівську національну музичну академію ім. М. Лисенка (викл. Ольга Олійник), Львівське державне музичне училище ім. С. Людкевича (викл. Ірина Песковська), Харківський національний університет мистецтв ім. І. Котляревського (викл. Ірина Дашкеєва), Одеську національну музичну академію ім. А. Нежданової (викл. Ніна Радіоло), Донецьку державну музичну академію ім. С. Прокоф'єва (викл. Ірина Іванова-Ромасенко), Дніпровську консерваторію ім. М. Глинки, де клас арфи було відновлено у 2014 році, після двадцятирічної перерви (викл. Олександра Гумен). Тривожною є не лише обмежена кількість локацій, а й сама чисельність студентів, бажаючих освоїти арфу.

Більш стабільною є ситуація у спеціалізованих школах-інтернатах. Чисельний клас арфістів існує у Харківській середній спеціалізованій музичній школі, де викладає Лариса Клевцова. Останні десять років набирає сили клас арфи Антоніни Колупаєвої у Львівській середній спеціалізованій музичній школі-інтернаті ім. С. Крушельницької. Однак малочисельними залишаються класи арфи у спеціалізованих школах Києва (викл. Наталія Євона) й Одеси (викл. Ніна Радіоло).

Стосовно початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів – музичних шкіл та шкіл мистецтва – навчання гри на арфі обмежене тільки столицею України. На сьогодні у Києві класи арфи функціонують тільки в близько десяти школах (із сорока існуючих!). Можна на пальцях перерахувати імена педагогів: Діана Корчинська викладає у ДМШ №28, ДМШ №4 ім. Д. Шостаковича, ДШМ №6 ім. Г. Жуковського, Оксана Гриньова – ДМШ №15 та ДШМ №1, Валерія Тихонова – ДМШ №1 ім. Я. Степового, Олександра Співакова – в ДМШ №10, Лідія Федулова – в ДМШ №23, Людмила Жиліна – ДМШ №7 ім. І. Шамо, Олександра Гумен – ДМШ №33 і №5 ім. Л. Ревуцького, Катерина Олійник – ДМШ №32. Упродовж багатьох років існував клас арфи у Ялті (викладач Наталія Баюн). Від 2014 року гри на арфі почали навчати у ДМШ №2 міста Рівне, де працює викладач-ентузіаст Ірина Ульяновська.

Очевидно, що така незначна, у порівнянні з фортепіанним чи скрипковим класами і факультетами, кількість учнів і студентів-арфістів навчальних закладів, що мають клас арфи також має свої пояснення і не можуть сприяти розвою арфового мистецтва в Україні. Ситуація в цілому ускладнюється особливо байдужим ставленням суспільства до арфи, як інструменту винятково «аристократичного», що не має попиту серед широких верств населення. Проблемою залишається питання працевлаштування: в оркестрах грають один-два арфісти. Розвитку арфової культури в Україні перешкоджає й позиція багатьох оркестрових арфістів, які, маючи стабільне місце роботи, не переймаються питанням передачі свого досвіду, збереженню й розвитку вітчизняних виконавських традицій.

Ці та інші, озвучені під час роботи Першої міжнародної науково-практичної конференції «3 арфою крізь час» проблеми спонукали до закономірного заходу: одностайним рішенням усіх її учасників було створено громадську організацію «Асоціація арфістів України», яку очолила народна артистка України, солістка Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України Наталія

Ізмайлова. Мета новоствореної Асоціації полягала у розвитку і популяризації арфового мистецтва в Україні. Вирішення цього надзавдання було неможливим без допомоги досвіду арфістів зарубіжжя, що, зазвичай накопичується під час проведення конкурсів і фестивалів.

Тож першим заходом Асоціації арфістів України стало започаткування і проведення першого в незалежній Україні міжнародного конкурсного змагання арфістів – Першого міжнародного конкурсу-фестивалю арфового мистецтва пам'яті Вікторії Полтаревої «Арфами, арфами... йде весна». Взяті за епіграф до турніру рядки поезії Павла Тичини виявляють його ідею, яка полягає у розвитку й поширенні арфового мистецтва в Україні. Мета визначила умови проведення змагання. Брати участь у конкурсі-фестивалі можуть виконавці усіх вікових категорій. Якщо нижня вікова межа його учасників визначається 5–6 роками, то верхня є відкритою: до найстаршої групи зараховуються арфісти від 20 років і вище. Таким чином конкурс-фестиваль охоплює чи не усі рівні та сфери арфового мистецтва, дає можливість проявити себе як учням початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів, середніх спеціалізованих музичних шкіл-інтернатів та студій педагогічної практики, студентам вишів, так і концертним виконавцям. Окрім солістів передбачається участь у конкурс-фестивалі ансамблів із арфою у складі.

Організаторами і співзасновниками Першого конкурсу-фестивалю виступили: Міністерство культури України, Громадська організація «Мистецька ліга», Асоціація арфістів України (Національна всеукраїнська музична спілка), Методичний кабінет навчальних закладів Головного управління культури і мистецтв виконавчого органу Київ ради (київської міської адміністрації) і Київська дитяча музична школа № 33.

Свою підтримку конкурсу-фестивалю надала французька фабрика арф «Самас» і особисто її директор Жакез Франсуа. За їх сприяння було відремонтовано три арфи з дитячих музичних шкіл Києва – ДМШ № 1 ім. Я. Степового, ДШМ № 6 ім. Г. Жуковського, ДМШ № 33 (саме у цих навчальних закладах, завдяки ентузіазму керівництва і викладачів, клас арфи функціонує вже більше тридцяти років). Директори цих шкіл дали дозвіл на використання інструментів для проведення конкурсу-фестивалю. Арфова фабрика «Самас» надала особливий подарунок переможцю у віковій групі від 14 до 17 років: сертифікат, що передбачав оплату проїзду, проживання та обов'язкового грошового внеску за участь у Міжнародному арфовому конкурсі «Кришталевий ключ» імені Ксенії Ерделі у Санкт-Петербурзі (його одержала учениця ССМШ Харкова Євгенія Марченко).

До складу журі Першого конкурсу-фестивалю увійшли українські та зарубіжні арфісти: Ольга Олійник (Україна, Львів), Наталія Баюн (Україна, Ялта), Вероніка Леміщенко (Росія), Наталія Горбунова (Угорщина). Також у журі конкурсу працювали український композитор, автор творів для арфи Юрій Іщенко і музикознавець, голова Всеукраїнської експертної ради з питань джазової музики Петро Полтарев. Очолила журі голова Асоціації арфістів України, народна артистка України Наталія Ізмайлова.

Перший конкурс-фестиваль у Києві зібрав 42 соліста та 5 ансамблів з України (32 арфіста з Києва, Харкова, Одеси, Ялти), Росії (6 учасників), Угорщини (1 конкурсант), Молдови (2 арфістки) та Узбекистану (1 виконавиця).

Перший міжнародний конкурс-фестиваль пам'яті Вікторії Полтаревої мав широкий резонанс, висвітлювався у пресі та на телебаченні. Він став помітним явищем у мистецькому житті України та, водночас, актуалізував важливі проблеми українського арфового буття. З'ясувалося, що іноземні учасники відмовляються грати на арфах, що є в Україні. Конкурсанти з Угорщини, Росії, Узбекистану вже давно працюють з інструментами європейських та американських виробників, конструктивно новими і технічно модернізованими. Тож проблема інструментарію загалом поставила під сумнів проведення у майбут-

ньому арфових змагань на міжнародному рівні. Однак, попри всі труднощі, Асоціація арфістів України продовжувала свою роботу.

Протягом 4–7 жовтня 2013 року у Києві пройшла Друга міжнародна науково-практична конференція «З арфою крізь час». Як і першого разу, це був поліфункціональний захід. В рамках роботи конференції відбувся «круглий стіл», де виступили Наталія Ізмайлова (Київ, «Арфа – нове осмислення можливостей інструмента. Сучасні виконавські тембрально-колеристичні прийоми гри на арфі в музиці ХХ століття.»), Тетяна Заріцька (Київ, «Арт-терапевтичні технології в музичній школі. Арфотерапія»), Наталія Хмель Дніпропетровськ, «Деякі питання бандурно-арфового взаємоперекладу»), Наталія Баюн (Ялта, «Класу арфи в Криму 20 років»), Ольга Олійник (Львів, «Історія музичного інструменту – знахідки сучасних музичних археологів на теренах Європи та України») та ін.

До плану конференції також увійшли відкритий урок викладача Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра Наталії Окуєвої та майстер-класи з учнями київських музичних шкіл викладача-методиста Діани Корчинської та викладача МДШМ ім. С. І. Мамонтова, солістки Московського державного академічного симфонічного оркестру під керівництвом Павла Когана, заслуженої артистки РФ Людмили Фролкової.

Прикрасили роботу конференції концерт-вечір пам'яті Галини Верейкіної до 90 річчя від дня народження, презентації кельтських арф українського майстра Волині Сергія Онищука (на жаль у 2015 році він виїхав з України) та нотної збірки арфістки-композитора Валерії Тихонової «Лісові замальовки» для учнів музичних шкіл, дві виставки – пам'яті видатної арфістки Елеонори Манзій (Музей театрального, музичного і кіномистецтва України) з демонстрацією унікальної арфи ХІХ століття і виставка старовинних арф ХІХ століття французького майстра Себастьяна Ерара, що належали відомим українським виконавцям і зберігаються у приватних колекціях (інструменти демонстрували упродовж тижня в музеї Варвари та Богдана Ханенків).

Увінчав конференцію концерт-вечір пам'яті відомої української арфістки Галини Верейкіної, до 90 річчя від дня її народження. У ньому взяли участь відомі виконавці: народна артистка України Наталія Ізмайлова, заслужена артистка Росії Людмила Фролова, солістка Академічного симфонічного оркестру Національної філармонії України Олена Ситнік, солістка Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру Олена Пушкарська (скрипка), заслужений артист України Євген Ганін (флейта), концертмейстер Каріна Мікаелян, солістка Академічного симфонічного оркестру Республіканського об'єднання Кримської філармонії, заслужена артистка Наталія Баюн, лауреати міжнародних конкурсів Валерія Тихонова, Ярослава Некляєва, Вероніка Лемішенко та ін.

В останні роки в Україні намітилися позитивні тенденції в розвитку арфового мистецтва: збагатився новими творами вітчизняних композиторів репертуар, нотні бібліотеки музичних шкіл поповнилися новими композиціями дидактичного спрямування, розрахованими на технічні можливості та особливості психології дітей. З'явилася можливість придбати для початківців маленькі арфи (більш доступні за ціною, ніж інструменти європейських виробників). Все це сприятиме залученню талановитих дітей до прекрасного, шляхетно-витонченого мистецтва королеви інструментів – арфи.

Зазначимо, що помітно згуртувалася вітчизняна арфова спільнота. Все частіше почала звучати арфа в концертах, на різних сценах виступають учні навчальних закладів різних рівнів та концертуючі виконавці. Від часу створення Асоціації відбулося кілька святкових імпрез: «Вечір пам'яті Вікторії Полтаревої, до 90-річчя від дня народження» (13. 12. 2010 р.), «До ювілею народної артистки України Наталії Ізмайлової» (12 жовтня 2011 р.), «Вечір пам'яті Галини

Верейкіної, до 90-річчя від дня народження» (06.10. 2013 р.), «До сторіччя класу арфи в Києві» (21 квітня 2013 р.), концерт «Музика душі – єднання поколінь», присвячений 25-річчю педагогічної діяльності заслуженої артистки України, доцента класу арфи НМА ім. П. Чайковського Наталії Кметь (16 листопада 2014 р.), щорічні дитячі концерти «Чарівні звуки арфи» та ін.

У 2015 році настав час проводити Другий міжнародний конкурс-фестиваль. Однак головні проблеми цього змагання – відсутність якісного сучасного інструментарію і належного фінансування з боку державних структур (перший конкурс було проведено завдяки підтримці меценатів і за рахунок благодійних внесків учасників) – так і залишилися на часі. Ускладнювали проведення конкурсу-фестивалю воєнні дії на Сході країни, що вже майже два роки тримають усіх в напрузі. Тому Асоціація арфістів прийняла рішення започаткувати та провести спеціалізований Перший всеукраїнський конкурс арфістів пам'яті Георгія Гаазе «Арфи акорди єднання» [6].

Концептуально це змагання відрізняється від вже існуючого міжнародного конкурсу-фестивалю. Воно відповідає вимогам міжнародних виконавських конкурсів: проходить у II тури і має обмеження у верхній віковій межі, учасники повинні виконувати обов'язкові твори. До роботи в журі у ньому запрошуються тільки фахівці-арфісти, викладачі вищих навчальних закладів зі Львова, Києва, Харкова та Дніпропетровська на чолі з народною артисткою України Наталією Ізмайловою. Усе це давало можливість підвищити професійний виконавський рівень у середовищі українських арфістів.

Перший Всеукраїнський конкурс «Арфи акорди єднання» пройшов 21–22 березня 2015 року у Києві. У ньому змагалися понад сорок учасників: учні шкіл естетичного виховання та студентів вищих мистецьких навчальних закладів із Києва, Харкова, Львова, Дніпра (на той час – Дніпропетровська), Ялти. Прослуховування відбулися у чотирьох вікових категоріях: до 9 років, від 10 до 13 років, від 14 до 17 і від 18 до 21. Конкурсна програма включала оригінальні твори вітчизняних композиторів та зроблені ними перекладення музики, написаної для інших інструментів, а також твори сучасних європейських авторів, які досі не звучали в Україні.

Спільно з Київським міським методичним центром культури та навчальних закладів у 2014 році Асоціація започаткувала щорічний цикл лекцій-концертів з історії арфи «Різдвяна вітальня Наталії Ізмайлової». Аудиторія цього заходу – учні дитячих музичних шкіл, осередків естетичного виховання та студенти різного рівня спеціалізованих закладів.

Упродовж 2014–2015 років арфістка з Великобританії Аліна Бжежинська-Лазоркіна провела у Києві та Харкові три майстер-класи з джазового виконавства на арфі, а також виступила у Києві з відомою англійською джазовою вокалісткою Нікі Кінг.

Від 2012 року усі заходи Асоціації арфістів України висвітлюються в соціальних мережах Інтернету (<http://kyiv.harp.dp.ua/>, <http://konkurs.harp.dp.ua/>). Без сумніву це має посприяти поширенню інформації про українське арфове мистецтво, зацікавить й європейських арфістів та виробників. І дійсно, вже наприкінці 2015 року до Асоціації арфістів України офіційно звернулися представники італійської фабрики «Salvi Harps», запропонувавши, на певних умовах, допомогу в організації і проведенні Другого міжнародного конкурсу-фестивалю арфового мистецтва ім. Вікторії Полтаревої (назва конкурсу у 2016 році було змінено).

Цього разу змагання арфістів відбулося у Львові, місті професійної діяльності Вікторії Полтаревої. Протягом трьох днів (28–30 травня 2016 року) усі учасники змагання грали на нових сучасних музичних інструментах, які спеціально для проведення конкурсу-фестивалю надала італійська фірма «Salvi Harps». Зокрема до Львова привезли 8 концертних та 8 леверсних арф різних

моделей. Презентація цих інструментів відбулася безпосередньо на концерті-відкритті змагання: на них грали члени журі і переможці Першого конкурсу-фестивалю. Зі Львова арфи вирушили до Харкова, а потім – і Києва, де також відбулися концерти-презентації.

Фестиваль вітав ректор закладу Ігор Пилатюк, представники арфових фірм Італії Марія Сафроні та США Антоні Гралак.

Другий міжнародний конкурс-фестиваль арфового мистецтва імені Вікторії Полтаревої став у Львові резонансною подією. Участь у ньому взяли понад 50 солістів і 20 ансамблів з України (Київ, Львів, Дніпро, Рівне, Харків, Одеса), Білорусі, Польщі і Росії. До міжнародної команди арбітрів увійшли провідні митці України та концертуючі зарубіжні арфісти, мистецтвознавці: солістка Берлінського симфонічного оркестру Зоряна Бабюк (Німеччина), викладач класу арфи у Королівській консерваторії Шотландії Аліна Бжежинська-Лазоркіна (Великобританія), солістка Празької філармонії Ханна Мюлерова-Юзова (Чехія), доктор мистецтвознавства Алла Терещенко та композитори Юрій Ланюк і Олександр Козаренко. Вкотре очолила роботу журі народна артистка України, голова Асоціації арфістів України Наталія Ізмайлова.

Члени журі конкурсу засвідчили високий рівень виконавської майстерності учасників в усіх вікових групах. Відкриттям змагання стала номінація ансамблів з арфою у складі, де польські учасники представили арфу з саксофоном, арфу з флейтою, з віолончеллю, зі скрипкою, а українці – квартет з арфою у складі та арфові дуети.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене можна констатувати вагомі досягнення Асоціації арфістів України. Про арфу в Україні тепер знають у Великобританії, Італії, Німеччині, Польщі, Чехії, Угорщині, Франції, країнах пострадянського простору. Підтримку українським арфістам згодні надавати зарубіжні виробники арф. Деякі позитивні зрушення спостерігаються в українському навчальному процесі. Зокрема з кожним роком у музичних школах Києва збільшується кількість учнів, які бажають опанувати гру на арфі. Навчання гри починається не з 9-10 років, як раніше, а з 5-6 років.

Однак попри окремі позитивні зрушення наявними залишаються проблеми українського арфового життя: вітчизняні композитори ще не достатньо активні у питанні поповнення репертуару арфістів; майстри з виготовлення музичних інструментів так і не освоїли виготовлення маленьких арф; магазини з продажу музичних інструментів не налагодили виставкові майданчики з продажу концертних арф і не співпрацюють із виробниками. Це пов'язано з законодавчими перепонами, високою ставкою оподаткування та митними зборами, внаслідок яких вартість інструментів збільшується майже на 50%. Така ціна є катастрофічно високою для покупця і не конкурентоспроможною з широкою мережею магазинів із продажу арф у Європі, де вартість збільшується, порівняно із фабричною, лише на 2-5%.

Є ще одна, пов'язана з попередніми, проблема. Молоді фахівці, одержавши освіту в Україні, виїжджають за кордон у пошуках кращої долі, а фахівці з досвідом і знаннями виходять на пенсію і припиняють працювати. Лише одиниці арфісти-виконавці філармонійних та театральних оркестрів поєднують свою роботу з викладацькою діяльністю. Отже і сьогодні актуальним залишається питання: чи існуватиме в Україні арфове мистецтво через 10–20 років зважаючи на той факт, що у 2016-му році до вищих навчальних закладів Києва, Львова та Харкова заяви на вступ подали лише по одному абітурієнту.

І все ж надія є. Другий міжнародний конкурс-фестиваль арфового мистецтва засвідчив підтримку українським музикантам арфової спільноти Європи. Це і велика кількість учасників із Польщі на конкурсі, і міжнародне журі, члени якого приїхали власним коштом і працювали безоплатно, і підтримка італійської фабрики «Salvi Harps». Приємною несподіванкою стало за-

прошення від Асоціації польських арфістів на конкурс ансамблів із арфою у складі до Польщі (усі витрати, пов'язані з проїздом і проживанням, бере на себе приймаюча сторона). Отже, стимули для розвитку української арфи є! Важливу місію у збереженні в країні цього виду музичного мистецтва продовжує виконувати Асоціація арфістів України, вона ще не вельми чисельна (близько 20 членів), однак щороку поповнюється новими учасниками – акти в-ними діячами і професіоналами арфового мистецтва.

Література

1. Гумен О. Сторінки історії арфи в Україні. Пам'яті В. Полтарєвої (до 90-річчя від дня народження) / О. Гумен // Мистецтвознавчі записки: [зб. наук, праць]. – К.: Міленіум, 2009. – Вип. 15. – С. 239–244.
2. Гумен О. Українське арфове виконавство у міжнародному контексті. / О. Гумен // Мистецтвознавчі записки: [зб. наук, праць]. – К. : Міленіум, 2009. – Вип. 16. – С. 50–56.
3. Гумен О. Наталія Ізмайлова – інтерпретатор української музики для арфи. До ювілею видатної арфістки / О. Гумен // Українська музична газета. – 2011. – №4 (82), жовтень-грудень. – С.7.
4. Дулова В. Искусство игры на арфе / В. Дулова. – М. : Советский композитор, 1975. – 230 с.
5. Кулик В. Арфами, арфами...йде весна / В. Кулик // Українська музична газета. – 2016. – №2 (100), квітень-травень. – С. 11.
6. Інф. «УМГ». Арфа об'єднала міста. В Україні відбувся конкурс арфістів // Українська музична газета. – №1 (95), січень-березень 2015. – С. 4.

References

1. Humen, O. (2009). History harp in Ukraine. In memory of V. Poltarev (his 90th birthday). *Mystetstvoznavchi zapysky*: [zb. nauk. prats], 15, 239-244 [in Ukrainian].
2. Humen, O. (2009). Ukrainian arfove performing in an international context. *Mystetstvoznavchi zapysky*: [zb. nauk. prats], 16, 50–56 [in Ukrainian].
3. Humen, O. (2011). Natalia Izmailova – Ukrainian interpreter of music for the harp. The anniversary of outstanding harpist. *Ukrainska muzychna hazeta*, 4 (82) October-December, 7 [in Ukrainian].
4. Dulova, V. (1975). The art of playing the harp. Moscow: Sovetskii kompozitor [in Russian].
5. Kulyk, V. (2016). Harps, psalteries spring comes ... *Ukrainska muzychna hazeta*, 2(100) April-May, 11 [in Ukrainian].
6. Inf. «UMG» (2015). Harp united city. In Ukraine, there was a contest harpist. *Ukrainska muzychna hazeta*, 1(95) January-March, 4 [in Ukrainian].